

Gångstråk i Falkenberg

FALKENBERG
Hitta det här

Stegvis

Fysisk aktivitet och motion - en "friskfaktor" för både kropp och själ. När du rör på dig regelbundet förbättras din hälsa och du blir piggare. Fysisk aktivitet påverkar också ditt humör genom att kroppen bildar naturliga endorfiner. Då blir du gladare, tål stress och livets olika påfrestningar bättre.

Vid ett möte mellan ledningen inom Region Halland och Landstinget Halland 2006 framkom önskemål om en intensifierad satsning för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet. Region Halland sökte därmed samarbete med kommuner i Halland för att göra ett pilotprojekt om fysisk aktivitet i samhällsplaneringen. Falkenbergs kommun är den enda kommun i länet som ingått i samarbetet. Målet med projektet Stegvis är att skapa samhälleliga förutsättningar för ökad fysisk aktivitet genom att ta fram en karta med beskrivna, längdangivna och markerade gångstråk som alla kan ta del av.

På detta uppslag ser du en översikt av tre gångstråk. Längs gångstråken finner du skylten Stegvis på pålar eller befintliga stolpar. Mellan vardera skylt är det 1 km. I broschyren finns en mer detaljerad karta över varje gångstråk. Där kan du också läsa om Falkenbergs historia.

Tillgänglighet

Gångstråken är belagda med olika material som asfalt, kullersten eller grus. Delar av stråken kan vara backiga eller ha sidolutning som försämrar framkomligheten med rullstol eller rullator. Ledstråk för synskadade saknas längs gångstråken.

Tillgänglighet

- Kullerstengata genom Gamla stan.
- Belyst.

Röd slinga

0 150 300 m

km Kilometerskyltar Bänkar

Röd slinga

Variation förlänger livet...

Detta gångstråk förbinder Tröingebergs unika talltoppar med centrums goda utbud. Njut av åns porlande och kultivera dig på Falkenbergs museum.

4. **Tröingeberg.** På bilden ser man Tröingeberg som en höjd i bakgrunden. Bilden är tagen från tornet inne på Falkmanska gården. Det blir tydligt hur avskilt området låg från staden. På Tröingeberg fanns lummiga skogar, vackra ängar och hagar. Inte konstigt att det var ett populärt utflyktsmål och strövområde för falkenbergsarna. *Fotograf okänd. 1910.*

6. **Dr Björcks bostad.** Denna vackra byggnad finns med redan på 1878 års karta. Under många år bodde stadsläkare Björck här. Byggnaden blev senare församlingshem. 1977 revs den för att ge plats åt Landstingets verksamhet. Idag finns Hjortsbergs vårdcentral här tillsammans med BVC med flera. *Fotograf: L. Almquist. 1940-tal.*

7. **Mellersta Hallands Slakteriförening.** Ett av Falkenbergs slakterier låg en gång här. MHS:s verksamhet upphörde omkring 1960. I mitten av 60-talet öppnade AB Svensk Bilprovning sin första falkenbergsstation i byggnaden. Idag finns ambulansstationen på denna plats. *Fotograf okänd. Ca 1925.*

8. **Kvarteret Lejonet.** Storgatan är Falkenbergs äldsta gata och har liksom staden medeltida anor. Husen utmed gatan har dock förändrats, inte minst på denna plats. På bilden står vi på bakgården till Storgatan 21. Hallbergs gård var uppställningsplats för böndernas hästar på torg- och marknadsdagar. På 1960-talet byggde HSB på tomten. *Fotograf: L. Almquist.*

1. **Ågatan.** Du står med Tullbron bakom dig och ser uppströms längs Ågatan. Vid tiden för bilden var detta en av stadens verkliga industrigator strategiskt belägen längs ån. Till höger syns nedgången som kunde användas för hästarna för att komma ner till vattnet. Det stora huset på vänster sida är Tobias Lundgrens garveri. Idag ligger Grand Hotell på samma plats. *Fotograf okänd. Efter 1904.*

2. **Bryggeri AB Falken** låg tidigare på denna plats. Bilden är tagen från andra sidan Åtran. Bryggeriet startades 1896 av J. L. Skantze. När verksamheten växte flyttades efterhand produktionen till Ågård. De gamla byggnaderna revs 1974 och på deras plats uppfördes suterränghuset. Anläggningen på Ågård ägs idag av Carlsbergkoncernen. *Fotograf okänd. Efter 1924.*

5. **S:ta Gertruds kyrkoruin.** Här syns lämningar från det som en gång var S:ta Gertruds kyrka. Lasarettsvägen följer här i stort sett sträckningen av medeltida farvägar längs Åtråns dalgång. Kyrkan stod i det som omnämns som Ny Falkenberg. En tvillingstad till Falkenberg som nämns åtminstone mellan 1474 och 1552. Bredvid ruinen syns Nybyhemmet, ursprungligen byggt år 1900 som en anstalt för tillfällig vård av sinnessjuka.

3. **AB Fajans Tegelbruk** låg här 1906-1969. Bruket fick ge namn åt bostadsområdet som växte fram under 1970-talet. Men bruket har också satt andra spår. Längs Laxpromenaden, utmed Åtråns strand, kan man fortfarande finna tegel i åbrinken. Och en bit in på Fajansområdet finns det vattenfyllda lertaget kvar som en oas i bebyggelsen. *Foto: Aero material A/B. Före 1936.*

Röd slinga Tröingebergsdelen

0 300 600 m

Kilometerskyltar Bänkar

Tillgänglighet

- Tröingebergsbacken har uppförslut.
- Belyst

9. Salami och Zulamit.

Rådhusorget anlades i slutet av 1700-talet, då stadens centrum flyttats uppströms från S:t Laurenti kyrkan. Torget fick vänta ända till 1965 innan det fick sin fontänskulptur. Det var en donation från Anna Tjäderberg, innehavare av Nya Garn & Vävnadshandel, som gjorde att Stig Blombergs skulptur hamnade här. Den gestaltar Salami och Zulamit, ur Zacharias Topelius dikt Vintergatan.

11. Skulpturerna i Badhusparken.

Det finns tre skulpturer i denna lilla park. Först ut var Laxbrunnen 1938, även kallad "Laxa-Kalle", uppförd av Bernard Andersson. Skulptören Thorwalds Alefs Solbadande flickor i ekebergsmarmor passade bra bredvid Varmbadhuset när den placerades där 1956. Senaste tillskottet är skulpturen Ätran (i fontänen) av Leo Janis-Brieditis 1990.

13. **Konst i parken.** Idag är det gamla torget en park med rosenträdgård. Här uppfördes 1956 skulpturen Konfirmanderna av Nils-Erik Nilsson. Svarta fönster av Rudolf Schäfer står också i parken. Den köptes in från Scultura 97. De tre naturstenarna i svart diabas bildar med sina blankpolerade ytor fönster mot det förlutna. Stadens gamla torg är en lämplig plats för sådana fönster.

15. **Kirkebytorget.** Här står en murstensskulptur av den danske konstnären Per Kirkeby. Här har han skapat en avskild plats, ett avgränsat torg som kan fyllas med aktiviteter eller vara en plats för avkoppling. Per Kirkeby är idag en av Danmarks internationellt mest kända konstnärer. Skulpturen uppfördes till Scultura 97.

12. **Gåsaorget.** S:t Laurenti kyrkan, med anor från 1300-talet, var Falkenbergs centrum långt in på 1700-talet. Runt torget låg förutom kyrkan även skola, våghus och rådhus. Trähusen runt torget är främst från 1800-talet. Tidigare bebyggelse brann ned. Bilden visar platsen innan järnvägen drogs genom torget. *Fotograf okänd. Före 1885. Foto genom Tomas Gustavsson.*

16. **Kajen.** Nedströms första järnvägsbron lade fiskebåtarna till. Efter att nya järnvägsbron byggdes 1936 kommer båtarna inte längre fram till denna del av kajen. Idag finns inga fiskebåtar med Falkenberg som hemmahamn. *Fotograf: L. Almquist, början av 1930-talet.*

14. **Falkenbergs museum.** Endast två gamla sädsmagasin finns bevarade i Falkenberg. Ett av dem ser ni framför er här. Det byggdes på 1860-talet och kompletterades 1883 med den karakteristiska torkkran. Sedan 1991 finns Falkenbergs museum här. På museet finns en basutställning om Falkenberg på 50-talet, och ett flertal tillfälliga utställningar varje år. *Fotograf okänd. 1907.*

17. **Enhet 1 & 2.** Skulpturen av konstnären Pål Svensson är utförd i hallandsgnejns och bygger på kontraster. Skulpturen är inköpt från utställningen Scultura 97 i Falkenberg.

18. **Första järnvägsbron.** Här, strax nedströms Tullbron, gick tidigare en järnvägsbro över Ätran. Den användes från Mellersta Hallands järnvägs invigning 1886 fram till 1936, då järnvägen fick en ny sträckning genom Falkenberg. Än idag kan man se brofundamenten på båda sidor än. *Fotograf: L. Almquist, före 1937.*

10. **Badhusparken.** Tidigare fanns ett antal byggnader i Badhusparken, som då hette kvarteret Bodarne och Västerport. Längst till vänster på bilden syns Järnvägshotellet, vars byggnad låg kvar ända in på 1970-talet. Bebyggelsen på bilden skymmer Varmbadhuset som ligger i bakgrunden. Vi står med Galleri Flamingo i ryggen och tittar mot Falkenbergs kyrka. *Fotograf: L. Almquist, 1930-tal.*

Tillgänglighet

- En liten backe vid Tullbron.
- Doktorspromenaden ej belyst.

Grön slinga

0 200 400 m

km Kilometerskylltar Bänkar

Grön slinga

Det finns flera goda skäl att gå detta gångstråk...

Slå följe med Ätran och håll tummarna för sportfiskarna. Eller låt kropp och själ suga åt sig av doftande växter och mångfaldigt djurliv. Det är detta som kallas livskvalitet.

4. **Ätrastugan.** Mellan Ätran och Vallarnas lekplats låg en gång Ätrastugan. Kommunen köpte marken från Lundbergs på Hertings gård 1901. Redan 1903 fanns en liten kiosk här och 1919 nämns Ätrastugan i kommunens papper. Många njöt en fika i bokbersån på söndagarna. Det kan man fortfarande göra, några bokar från bersån står ännu kvar. Stugan revs troligen 1942. *Fotograf okänd. Ca 1928.*

5. **Fajansbron** såg ut så här på 30-talet, med AB Fajans Tegelbruk (1906-1969) på andra sidan. Bruket har gett namn till bostadsområdet Fajans. Bruket är också anledningen till att bron en gång byggdes. 1936 anslöt man spår direkt från tegelbruket till Väst kustbanan. Därmed slapp man tunga omlastningar från lastbilar och hästkärror vid järnvägsstationen. *Foto: L. Almqvist, 1930-tal.*

1. **Tullbron.** Vi har staden bakom oss och ser mot östra åstranden. Huset till vänster inrymde under många år Café Skansen. Huset revs 1955. På platsen låg tidigare Södra Tullhuset. Idag går vi gratis över bron, men från brons invigning 1761 fram till och med 1913 fick man betala. 1825 kostade det 1 öre att gå över bron. Till höger låg Brostugan där brotullen togs upp. Den revs 1933. *Foto: Severin Nilson, ca 1900.*

3. **Garvareforsen.** Här fanns en träbro över Ätran fram till 1761 då Tullbron blev klar. På andra sidan fanns "Brotull Huset".

2. **Doktorspromenaden.** Längs denna vackra promenad har människor flanerat sedan 1861. Den anlades på initiativ av doktor Ehrengrenat på Hertings gårds ägor. Vallarna, parkområdet ovanför, fick ny utformning på 1910-talet. Trädgårdsarkitekten Rudolf Abelin, känd från Norrvikens trädgårdar, anlätades. *Fotograf okänd. Ca 1910.*

Forsen heter Garvareforsen efter garvare Hans Bruno som under 1700-talet bodde strax intill.

6. **Ehrengrenats källa.** Att dricka brunn var ett viktigt inslag i doktor Ehrengrenats promenad från 1861. Källan restaurerades av arkitekt Carl Landsten och stod klar i nytt utförande 1930. Landsten tillförde konstnären Axel (Axa) Anderssons relief av Ehrengrenat. Även kalkstensplattorna runt källan var nya. De satt tidigare på Tullbrons räcke före dess renovering 1927. *Foto: L. Almqvist, tidigt 1930-tal.*

7. **Laxgården.** Laxfisket har varit viktigt för Falkenberg i alla tider. Där Laxbron ligger idag låg tidigare en laxgård.

Här fångade man lax för att ta vara på dess rom och mjölke genom så kallad kramning. I tegelbyggnaden bredvid bron odlades laxyngel. Laxgården ägdes av Falkenbergs stad. Foto: A. Humbla, ca 1900.

8. **Hertings gård.** 1901 sålde Lundbergs på Herting sin mark till Falkenbergs stad. Marken behövdes för att staden skulle kunna växa. I köpet ingick

också vattenfallet - en perfekt plats för stadens planerade kraftstation. En bit in på 1904 kunde ström från kraftstationen lysa upp de 16 lampor som var Falkenbergs gatubelysning vid denna tid. Där hästen och vagnen står på bilden går idag kanalen fram till kraftverket. Fotograf okänd. Före 1904.

9. **Skogskyrkogården** anlades 1941.

10. **Denna vackra byggnad** stod klar 1925. Ursprungligen var den epidemisjukhus. 1933 blev den tuberkulos-sjukstuga för barn. Sedan 1951 finns här ett vårdhem för långvarigt sjuka. Fotograf okänd. Före 1933.

11. **Idrottshallen,** Tennishallsföreningens nya träningslokal, stod klar 1936. Föreningen hade tidigare använt S:t Laurentii kyrkan, men genom beslutet om den gamla kyrkans

renovering behövdes nya lokaler. I framkanten av fotot syns avtryck i gräset. Där gick tidigare järnvägen, som fick ny sträckning, också 1936. Resten av gångstråket följer banvallens ursprungliga sträckning. Foto: L. Almqvist, ca 1937.

Blå slinga

Vandra längs vattenbrynet...

Ta ett uppfriskande dopp i Kattegatt eller passera de färgglada badstugorna. Packa matsäcken och dra på dig ett par sköna skor, för på detta gångstråk kan du njuta av naturen medan du går eller cyklar över en mil.

1. **Borgruinen.** På bilden ser du ett foto från de arkeologiska utgrävningarna av borgen Falkenberg. Utgrävningarna gjordes i samband med att man skulle bygga Mellersta Hallands järnväg 1885. Vill du veta mer om borgens historia finns det en skylt på platån intill. Foto: N. J. Björsell, 1885.

2. Slingan kommer att följa **Strandpromenaden** en bit. På bilden ses början/slutet av promenaden. Huset i bakgrunden inrymde under många år Café Skansen. Huset revs 1955. Strandpromenaden anlades 1910 genom ett arbetsmarknadsprojekt. Foto: Almqvist, efter 1933.

3. Här låg tidigare **Falkenbergs Tegelbruk AB**. Bruket startade 1904 och upphörde 1985. Även före 1904 fanns det ett tegelbruk här, men då i betydligt mindre skala. Falkenberg var länge en lerstad med tegelbruk och krukmakare. *Foto: Aero Material A/B, 1930-tal.*

4. **Tallskogen**. Denna tallskog planterades av skolbarn från Falkenbergs skolor 1910-1920. Projektet var ett försök att stoppa sandflykten. På en sten inne i skogen finns en inskription om planteringen.

5. **Hotell Strandbaden** invigdes 1937. På samma plats hade tidigare legat ett kallbadhus. Rester från kallbadhuset syns i byggnadens högra del. Hotellet brann ned till grunden i maj 1958. Det återuppbyggdes, och brann ner ytterligare en gång 1964. Dagens Strandbaden invigdes 1991. *Foto: L. Almqvist.*

7. **Fyren** som syns på bilden stod tidigare bland klitterna mellan Strandbaden och Skreabaden. Fyren var placerad här 1910-1926. Det sägs att nedanför fanns något som kallades Svarta Klippan. Om det möjligen syftar på stenarna framför dagens Strandbaden låter vi vara osagt. *Fotograf okänd.*

6. **Knölabergets stenbrott**. En gång en populär skridskobana de vintrar vattnet frös. Under perioden 1911-1926 bröts det sten här. Större delen av stenen användes vid byggandet av pirarna till hamninloppet. Under lång tid fanns här ett beredskapslager med stenkol, men det såldes 2002.

8. **"Horisonten och sen då..."** Skulpturen på Skrea strand är gjord av konstnären Hans Rollof. När han besökte Falkenberg väcktes ett barndomsminne till liv. Han trodde som liten att om man bara kom tillräckligt högt upp kunde man se ända till Mexiko. Skulpturen är 14 meter hög och inköpt av Falkenbergs kommun till Skulptura 02.

9. **Antony Gormleys skulpturer**. Den brittiske konstnären gjorde skulpturerna Oval, Penis, Peg och Snögubbe i samband med Skulptura 02. Under utställningen placerades de längs en sträcka av Strandpromenaden. Falkenbergs kommun köpte de åtta pollarna i gjutjärn och flyttade dem till sin nuvarande plats.

10. **Skreabaren**. Så hette byggnaden när den uppfördes 1950. Ett barn av sin tid med sina kubiska former. Här fanns matservering, danslokal, affär och i källaren ett postkontor. Idag är byggnaden kraftigt ombyggd. *Foto: L. Almqvist, efter 1950.*

11. **Tång**. På bilden ser vi några män som kör tång från stranden. Inte för att städa för badande turister. Snarare var tången i sig eftertraktad. Den användes som jordförbättring. Det fanns stränga regleringar av tångkörning både vad det gällde när och hur mycket man fick köra. *Foto: L. Almqvist.*

12. **Idrottsmässan** var en gång samlingsplats för traktens ungdomar. Under 1960-talet hölls nämligen Idrottsmässan här på området intill ridhuset. Många på den tiden berömda grupper och artister uppträdde här, till exempel Bill Haley, Sven-Ingvars och Bosse Parnevik. Namnet Idrottsmässan kom av att det var idrottsföreningarna som gick samman och arrangerade mässan för att få in pengar till sina verksamheter.

13. **Mannaberg**. Här har det funnits flera stenbrott. Än idag kan man se spåren efter dem med stenskärvor och höga stenväggar. De unga männen på bilden behövde antagligen inte ge sig ut på någon friskvårdsslinga efter arbetet. Arbetet i stenbrottet var tungt. Dessutom var det vanligen ett otryggt säsongarbete. Stenen som bröts användes främst till gatsten. *Foto: E. Bengtsson, 1930-tal.*

14. **Tallskogen**. Områden runt Falkenberg har vid olika tider haft problem med sandflykt. Under 1700-talet kunde man ibland tvingas promenera bredvid hästskjutsen eftersom färdvägarna var täckta med sand. Under 1880-talet planterades denna skog för att binda stora flygsandfält som hade bildats.

15. **Idrottsplatsen**. Falkenbergs Idrottsplats invigdes den 18 september 1921. Det var invigning med pompa och ståt med bland annat kronprins Gustav Adolf närvarande.

16. **Samskolan**, som även hetat Samrealskolan, heter idag Tullbro skolan och ser helt annorlunda ut. Falkenbergs Samskola uppfördes 1910. Här har pågått skolverksamhet av skilda slag. Främst realskola men också kommunala mellanskolan. Folkskolan var allmän, men realen fick man söka in till. Realen var förberedande inför gymnasiet. Efter en brand 1960 byggdes nuvarande skola. *Fotograf okänd.*

17. **"Hyllning till Falkenberg"**. Blänkande och mönsterpolerade stavar i rostfritt stål reser sig i Hyllning till Falkenberg. Skulptur av Alexius Huber inköpt från Skulptura 97.

18. **Kapellkyrkogården**. Under 1800-talets andra hälft började man inse fördelarna med bättre sanitet. Många städer började gräva ner avlopp och dessutom flyttade man ut kyrkogårdarna utanför tätbebyggt område. Så skedde även i Falkenberg, där denna kyrkogård anlades i början av 1880-talet. Kapellet byggdes 1916. Under 1700-talet var detta tegelbruksområde.

19. **Järnvägen**. I samband med att Mellersta Hallands järnväg drogs fram förändrades detta område. Man drog spåret rakt genom ruinen efter borgen Falkenberg. På bilden ser man hur platsen såg ut från järnvägens invigning 1886 till att spåren togs bort 1936. *Fotograf okänd.*

20. **Skattväderskan**. Skulpturen av Bernard Andersson minner om Cecilia Krak, Eskil Kraks syster. Eskil Krak var riddare på borgen Falkenberg. Hans syster sägs ha räddat slottsskatten ur borgen, när den tillfälligt övergavs 1356. Historien om Cecilia har lösa kopplingar till sägnen om Ätrajungfrun. Skulpturen var en gåva från Lions Club Falkenberg 1965.

Broshyren är:

Jag har promenerat på gångstråket Stegvis och tryckt det var...

GILTIGT TILL 2009-08-20

Kultur & Fritid / Folkhälsan
Rådhuset

Svarspost 20527790

311 20 Falkenberg

Skyltning

Längs Stegvis kan du följa dessa skyltar, som sitter placerade med 1 km mellanrum. Varje gångstråk har sin färg, röd, grön eller blå. Skyltarna kan sitta på träpålar eller på befintliga stolpar. Du kan hoppa på gångstråken precis där du känner för det. Se möjligheten att kombinera gångstråken och gör din egen favoritrunda. Hur långt har du rört dig idag?

Stegvis har skett i samverkan mellan:

Folkhälsa Falkenberg
Landstinget Halland, Falkenbergsnämnden
Falkenbergs kommun
Falkenbergs museum
Region Halland

Omslagsteckning:

Christina Alvner

Färgfotografier:

Anna Hedin, Landstinget

Historiska fotografier och fakta:

Falkenbergs museum

Ett stort tack till:

Falkenbergs Turistbyrå
Hjärt- och lungsjukas förening
Rådet för folkhälsa och
brottsförebyggande arbete
Vårdcentralen Slöinge
Handikapprådet i Falkenberg

Layout:

Christopher Enckell, Kultur och fritid

Kontakt

Folkhälsa Falkenberg

0346-88 63 27

0346-560 07

FALKENBERG

I samarbete med

Landstinget
Halland

www.lthalland.se